

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Warszawie

LWA.410.2.3.2025

Pan

Dariusz Piotr Bonisławski

Prezes, Przewodniczący Rady
Krajowej Stowarzyszenia
„Wspólnota Polska”

Ul. Krakowskie Przedmieście 64,
00-322 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/085 – Działalność Instytutu Rozwoju Języka Polskiego im. Świętego Maksymiliana Marii Kolbego i nadzór uprawnionego organu nad tą działalnością.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Dariusz Piotr Bonisławski, Prezes, Przewodniczący Rady Krajowej Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” od 15 grudnia 2019 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Uzyskiwanie, realizacja i rozliczenie wsparcia udzielonego przez Instytut Rozwoju Języka Polskiego im. Świętego Maksymiliana Marii Kolbego ² na realizację przedsięwzięć wspierających rozwój języka polskiego za granicą.
Okres objęty kontrolą	Lata 2022-2025 (do czasu zakończenia czynności kontrolnych) z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały znaczenie dla przedmiotu kontroli.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 i art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontrolerzy	Elżbieta Grzędzińska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWA/33/2025 z 12 lutego 2025 r. Monika Mazurek-Szczepaniak, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LWA/34/2025 z 12 lutego 2025 r.

(akta kontroli tom 1 str. 1-4)

¹ Dalej, Stowarzyszenie lub SWP.

² Dalej także: Instytut lub IRJP.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Stowarzyszenie co do zasady prawidłowo i zgodnie z umowami podpisanymi z Instytutem realizowało objęte kontrolą przedsięwzięcia, na rzecz rozwoju języka polskiego za granicą.

W latach 2022-2025 (do 26 maja), Stowarzyszenie zrealizowało 161 przedsięwzięć dofinansowanych przez Instytut. Wysokość przyznanych środków wyniosła łącznie 30 733,4 tys. zł, z czego wykorzystano 28 636,3 tys. zł (93,2%).

Kontrola prawidłowości realizacji czterech umów zawartych z Instytutem, których łączna kwota dofinansowania wyniosła 823,3 tys. zł wykazała, że Stowarzyszenie terminowo wykonało przedsięwzięcia. Na realizację przedsięwzięć wykorzystało 786,7 tys. zł otrzymanych środków (95,6%). Wydatki poniesiono na podstawie dokumentów księgowych, które każdorazowo opisano zgodnie z wytycznymi przekazanymi przez Instytut oraz ustawą z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁵.

Ewidencja księgowa umożliwiała identyfikację wydatków poniesionych na realizację projektów. Wysokość kosztów administracyjnych sfinansowanych ze środków przekazanych przez Instytut nie przekraczała limitów określonych w umowach.

Sprawozdania końcowe z realizacji przedsięwzięć były sporządzone na podstawie dokumentów źródłowych i ewidencji księgowej oraz terminowo złożone do Instytutu. Ponadto Stowarzyszenie wywiązywało się z terminowego przedkładania do Instytutu informacji bądź uzupełniania brakującej dokumentacji.

Stwierdzona nieprawidłowość polegała na wykazaniu i rozliczeniu przez Stowarzyszenie, w sprawozdaniu końcowym z realizacji zadania, innej grupy docelowej przedsięwzięcia niż wskazana w ofercie.

Stowarzyszenie zwróciło do Instytutu wykorzystaną niezgodnie z umową dotację w wysokości 10,6 tys. zł oraz 1,2 tys. zł kosztów administracyjnych wraz z odsetkami.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dz. U. z 2023 r. poz. 120, dalej: uor.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej kontrolowanej działalności⁶

OBSZAR	1. Uzyskiwanie, realizacja i rozliczenie wsparcia udzielonego przez Instytut Rozwoju Języka Polskiego im. Świętego Maksymiliana Marii Kolbego na realizację przedsięwzięć wspierających rozwój języka polskiego za granicą
Opis stanu faktycznego	1.1 Zgodnie ze Statutem⁷ Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”⁸ celami Stowarzyszenia są m.in. propagowanie, wspieranie i prowadzenie nauczania języka polskiego oraz podtrzymywanie jego znajomości wśród Polonii i Polaków mieszkających za granicą, upowszechnianie w środowiskach polonijnych wiedzy o kulturze polskiej...(). Realizacja celów następuje m.in. poprzez współpracę ze środowiskami, instytucjami, władzami samorządowymi, organizacjami krajowymi i zagranicznymi zainteresowanymi w rozwijaniu więzi z Ojczyzną, Polonią i Polaków zamieszkałych za granicą, prowadzenie nieodpłatnej oraz odpłatnej działalności pożytku publicznego w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2010 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie⁹. (akta kontroli tom 1 str. 13-17, 33-37) Stowarzyszenie na bieżąco prowadziło analizę potrzeb stowarzyszeń, szkół i organizacji polonijnych oraz Polaków mieszkających za granicą. Od 1990 r. prowadziło własną bazę partnerów współpracujących ze Stowarzyszeniem i gromadziło informacje dotyczące ich potrzeb i planowanych w kolejnych latach przedsięwzięć. Ponadto w III kwartale każdego roku organizacje polonijne wypełniały, zamieszczony na stronie internetowej Stowarzyszenia formularz, w którym opisywały planowane wydarzenia oraz określały swoje potrzeby dotyczące wsparcia finansowego na kolejny rok. (akta kontroli tom 1 str. 76-81) Wiceprezes Zarządu Stowarzyszenia oświadczyła, że niezależnie od prowadzonych projektów czy ogłaszanych konkursów, analiza potrzeb Polonii prowadzona jest na bieżąco, a następnie proponowane są adekwatne do nich rozwiązania. Przedstawiciele Stowarzyszenia, w tym członkowie oddziałów SWP są w stałym kontakcie z przedstawicielami Polonii (są to kontakty telefoniczne, za pomocą komunikatorów, maili oraz bezpośrednio). Koordynatorzy cyklicznie kontaktują się z beneficjentami w celu zdiagnozowania ich potrzeb i zaproponowania udziału w konkretnym konkursie.

⁶ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁷ Załącznik do uchwały nr 1/2017/IX z dn. 4 marca 2017 Nadzwyczajnego Zebrania Delegatów, zmieniony uchwałą nr 6 z dnia 13 stycznia 2024 r.

⁸ Stowarzyszenie Rejestrowe, numer Krs 0000034914. Organizacja pożytku publicznego.

⁹ Dz. U. z 2024 r. poz. 1491.

Ponadto Wiceprezes Zarządu Stowarzyszenia oświadczyła, że informacja o prowadzonej diagnozie jest ogólnodostępna i wszystkie organizacje Polonijne mogą zgłaszać swoje potrzeby. Po ogłoszeniu konkursów, koordynatorzy aktualizują zebrany materiał, a następnie kontaktują się ze wszystkimi beneficjentami, którzy zgłosili się poprzez formularz oraz stałymi partnerami polonijnymi. Zadaniem koordynatorów jest pomoc beneficjentom w prawidłowym aplikowaniu, realizowaniu i rozliczaniu projektów.

(akta kontroli tom 1 str. 297-299)

W 2022 r. Stowarzyszenie nie składało wniosków ani nie realizowało projektów dofinansowywanych przez Instytut.

W latach 2023-2025 (do 16 lutego) Stowarzyszenie, jako oferent¹⁰ zawarło z Instytutem 161 umów¹¹ (z 196 wniosków¹²) o przyznanie wsparcia w wysokości 30 733,5 tys. zł¹³ z wnioskowanych 86 341,7 tys. zł¹⁴.

(akta kontroli tom 1 str. 82-102)

Stowarzyszenie wykorzystało łączną kwotę 28 636,3 tys. zł (9 685,8 tys. zł. w 2023 r. i 18 950,5 tys. zł w 2024 r.), co stanowiło 93,2% otrzymanej kwoty. Niewykorzystana kwota dotacji w wysokości 2 100,0 tys. zł została zwrócona do Instytutu.

(akta kontroli tom 1 str. 102)

W tych samych latach Stowarzyszenie podpisało 667 umów¹⁵ z beneficjentami, którym przekazało środki Instytutu na realizację zadań publicznych.

(akta kontroli tom 1 str. 93-101)

1.2 Badaniami kontrolnymi objęto wykonanie czterech umów zawartych w latach 2023-2024 w ramach otwartych konkursów ofert, bądź naboru w trybie ciągłym, tj. na:

- Utrzymanie i funkcjonowanie Polskiej Szkoły Sobotniej pod patronatem Stowarzyszenia Polskich Kombatantów w Edynburgu;
- Wsparcie polskich placówek na Litwie;
- Organizację warsztatów w szkołach i organizacjach polonijnych w Wielkiej Brytanii;
- Wsparcie oświaty polonijnej w okręgach konsularnych Konsula RP w Edynburgu i Belfaście Szkoła (bardziej) polska.

¹⁰ Podmiot, o którym mowa w art. 24 ust.1 i 2 ustawy z dnia 7 października o Instytucie Rozwoju Języka Polskiego im. Św. Maksymiliana Marii Kolbego (Dz.U. z 2024 r. poz. 264). Podmiot, niebędący osobą fizyczną, zarejestrowany w Polsce, posiadający numer identyfikacji podatkowej, numer REGON albo numer wpisu do KRS, realizujący na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub za granicą działania spójne z zadaniami Instytutu, o których mowa w art. 3 ust. 2 Ustawy o Instytucie.

¹¹ W 2023 r. Stowarzyszenie podpisało z Instytutem 45 umów (20 na realizację w 2023 r., 16 na realizację w 2023 r. i 2024 r. oraz 9 na realizację w 2024 r.). W 2024 r. podpisano 116 umów.

¹² W tym 74 w 2023 r. oraz 122 w 2024 r.

¹³ w 2023 r. – 10 475,3 tys. zł oraz w 2024 r. – 20 258,2 tys. zł

¹⁴ W 2023 r. na kwotę 57 849,1 tys. zł oraz w 2024 r. na kwotę 28 492, 6 tys. zł.

¹⁵ W 2023 r. – 336 umów, a w 2024 r. – 331 (w dwóch przypadkach beneficjent zrezygnował, po podpisaniu umowy).

Celem przedsięwzięć była m.in. promocja języka polskiego oraz wsparcie bieżącej działalności szkół, w tym dofinansowanie czynszu za wynajem obiektów, ubezpieczeń, opłat eksploatacyjnych, dojazdu nauczycieli do szkoły, wynagrodzeń nauczycieli i dyrektorów, zakupu artykułów piśmienniczych i książek dydaktyczno-edukacyjnych oraz sprzętu niezbędnego do organizacji zajęć i wydarzeń polonijnych. Przedmiotem ww. czterech umów była realizacja 19 przedsięwzięć.

(akta kontroli tom 2 str. 21-75, 111-158, 205-242 297-357)

W ogłoszeniach o konkursach oraz regulaminach nie sprecyzowano zakładanych celów oraz mierników tych przedsięwzięć.

(akta kontroli tom 2 str. 1-19, 89-110, 180-204, 282-296)

Wnioski (oferty) do Instytutu złożono w terminie, w generatorze wniosków – Witkac. Zawierały one informacje dotyczące przedsięwzięcia w tym: opis działania, zakres przedmiotowy i podmiotowy, planowany termin realizacji, określenie obszaru terytorialnego oraz grupy docelowej, kosztorys przedsięwzięcia, a także stosowne dokumenty i oświadczenia.

(akta kontroli tom 2 str. 43-75, 131-149, 218-242, 311-357)

Stowarzyszenie (jako oferent) na realizację ww. zadań publicznych otrzymało z Instytutu kwotę 823,3 tys. zł (co stanowiło 2,7% wszystkich pozyskanych w latach 2023-2024 z Instytutu dotacji), a wykorzystało 796,8 tys. zł (96,8%).

(akta kontroli tom 2 str. 418)

Warunki realizacji przedsięwzięć, prawa i obowiązki Stowarzyszenia, w tym terminy ich realizacji określały umowy zawarte pomiędzy Stowarzyszeniem a Instytutem, a także oferty stanowiące załącznik do umowy.

(akta kontroli tom 2 str. 21-34, 111-130, 205-217, 297-310)

Przedmiot zawartych z Instytutem umów był realizowany we współpracy z beneficjentami, co było zgodne z zapisami umów podpisanych pomiędzy Stowarzyszeniem a Instytutem. Stowarzyszenie podpisało 18 umów z beneficjentami na realizację projektów zleconych przez Instytut, a jedno zadanie p.n. Opracowanie Kroniki Przedsięwzięcia, Stowarzyszenie realizowało samodzielnie.

(akta kontroli tom 1 str. 93101, tom 2 str. 35-42, 150-158)

W umowach określono, że ich wykonanie polega na realizacji przedsięwzięcia zgodnie z opisem złożonych wniosków/ofert stanowiących załącznik do umowy.

Ponadto zapisy umowy stanowiły, że:

–przedsięwzięcia¹⁶ powinny zostać zaplanowane i zrealizowane w terminach od 1 stycznia do 31 grudnia¹⁷;

– data rozpoczęcia realizacji zadania, wskazana w ofercie/wniosku, stanowiła początkową datę kwalifikowalności kosztów i wydatków. Instytut dopuszczał

¹⁶ § 2 ust. 2 umowy nr 36/NC/2024, nr 46/K1/2024 oraz 59/K4/2024 i § 2 ust. 4 umowy nr 118/2023.

¹⁷ Jedynie realizacja umowy nr 59/K4/2024 przewidywała zakończenie zadania do 15 grudnia 2024 r.

jednak refundację wydatków związanych bezpośrednio z realizacją przedsięwzięcia, poniesionych przez Wnioskodawcę, ale nie wcześniej niż od dnia 1 stycznia roku, w którym została podpisana umowa¹⁸;

– data końcowa kwalifikowalności kosztów i wydatków, była datą końcową realizacji przedsięwzięcia (wskazaną we wniosku/ofercie¹⁹);

– wykonanie umowy następowało z dniem zaakceptowania przez Instytut sprawozdania rocznego (jeśli dotyczy)²⁰ i końcowego²¹.

W przypadku każdej z czterech ww. umów koszty administracyjne, pokrywane ze środków przekazanych przez Instytut, nie mogły przekroczyć 10% całkowitego kosztu realizacji przedsięwzięcia²².

(akta kontroli tom 2 str. 23-24, 111-113, 207-208, 300- 301)

Instytut nie wymagał własnego wkładu finansowego.

Stowarzyszenie tylko w jednej badanej umowie (nr 118/2023) wykazało wkład własny w wysokości 15,2 tys. zł przy realizacji przedsięwzięcia polegającego na bieżącym wsparciu 12 szkół w Wielkiej Brytanii.

(akta kontroli tom 2 str. 301, 419-424)

Stowarzyszenie posiadało zaplecze lokalowe i sprzętowe oraz potencjał kadrowy do realizacji ww. zadań, zgodnie z deklaracjami złożonymi we wnioskach o udzielenie wsparcia finansowego. W latach 2022-2025 na stanowisku koordynatora projektu zatrudnionych było 25 osób, ponadto Stowarzyszenie posiadało własną księgowość, prawnika oraz informatyka.

(akta kontroli tom 1 str. 190-199 tom 2 str. 419-424)

Stowarzyszenie we wnioskach wykazywało doświadczenie w realizacji projektów dofinansowywanych ze środków publicznych²³. Z przedstawionych informacji wynikało, że w latach 2018-2024 zrealizowało projekty dotyczące m.in. wsparcia oświaty polskojęzycznej w Europie Zachodniej i Wschodniej, a także w Ameryce.

(akta kontroli tom 1 str. 103, tom 2 str. 419-424)

1.3 Wszystkie z analizowanych przedsięwzięć zostały wykonane w terminach przewidzianych w umowach o dofinansowanie.

W ramach celu, określonego jako promocja języka polskiego, m.in. zorganizowano w czterech placówkach warsztaty oraz wydarzenia, podczas których nauczano języka oraz propagowano kulturę i historię Polski. W ramach wsparcia działalności dofinansowano bieżącą działalność 12 szkół, przeznaczając środki z Instytutu na wynagrodzenie nauczycieli, wynajem obiektów, w których odbywały się zajęcia szkół sobotnich, zakup materiałów dydaktycznych i biurowych oraz książek.

(akta kontroli tom 2 str. 62-77, 159-170 243-262, 358-394)

¹⁸ § 2 ust. 3 umowy nr 36/NC/2024, nr 46/K1/2024 oraz 59/K4/2024 i § 2 ust. 5 umowy nr 118/2023.

¹⁹ § 2 ust. 4 umowy nr 36/NC/2024, nr 46/K1/2024 oraz 59/K4/2024 i § 2 ust. 6 umowy nr 118/2023.

²⁰ W przypadku umów dwuletnich.

²¹ § 2 ust. 5 umowy nr 36/NC/2024, nr 46/K1/2024 oraz 59/K4/2024 i § 2 ust. 7 umowy nr 118/2023.

²² § 4 pkt 11 umów 36/NC/2024, 46/K1/2024, 59/K4/2024 oraz § 4 pkt 14 umowy 118/2023.

²³ Otrzymanych m.in. z Senatu, Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Stwierdzono, że we wrześniu 2024 r. jedna z 12 szkół, która otrzymała dwuletnie dofinansowanie na bieżącą działalność w wysokości 12,4 tys. zł w ramach umowy 118/2023, wypowiedziała ją.

Szkoła złożyła końcowe sprawozdanie z realizacji umowy 118/2023 oraz zwróciła otrzymaną kwotę dotacji. Następnie w październiku 2024 r. Stowarzyszenie złożyło wniosek w ramach ogłoszonego przez Instytut naboru ciągłego (również na bieżące utrzymanie szkoły), a następnie podpisało z Instytutem umowę nr 36/NC/2024, w wyniku której Szkoła jako beneficjent otrzymała dofinansowanie w wysokości 237,2 tys. zł.

(akta kontroli tom 2 str. 21-61, 369, 418, 425-444)

Trzy z czterech umów tj.: 36/NC/2024, 46/K1/2024 oraz 118/2023 zostały zrealizowane w całości w zakresie określonym w umowie.

Natomiast umowa nr 59/K4/2024 została zrealizowana w części. Na cztery z pięciu zaplanowanych działań (Kocham Cię Polsko, Polonijny Dzień Dwujęzyczności „W PRL-owskim stylu” oraz Opracowanie kroniki przedsięwzięcia) zrealizowano w zakresie określonym w umowie. Działanie Polish in English, które miało na celu naukę podstaw języka polskiego dla dzieci niemówiących, bądź słabo mówiących po polsku nie zostało zrealizowane zgodnie z umową, co szerzej opisano w sekcji stwierdzone nieprawidłowości.

(akta kontroli tom 2 str. 63, 160-161, 244-252, 359-367)

W latach objętych kontrolą Stowarzyszenie posiadało Politykę Rachunkowości²⁴, wraz z Zakładowym planem kont w ujęciu syntetycznym²⁵ oraz Szczegółowe zasady rachunkowości, dotyczące rozliczania dotacji²⁶.

(akta kontroli tom 1 str. 104-167)

Stowarzyszenie posiadało również, przygotowaną dla beneficjentów Instrukcję rozliczania dotacji otrzymanych z Instytutu. W ww. Instrukcji m.in. opisano jak prawidłowo sporządzić wniosek, sprawozdanie końcowe z wykonanego zadania, wymieniono akceptowalne dokumenty księgowe do rozliczenia poniesionych kosztów, potwierdzenia płatności otrzymania dotacji, prawidłowość opisanie dokumentów księgowych, dokumenty RODO, oświadczenia o braku podwójnego finansowania.

(akta kontroli tom 1 str. 168-174)

Zgodnie z wymogami umów zawartych z Instytutem, Stowarzyszenie prowadziło wyodrębnioną dokumentację finansowo-księgową oraz ewidencję księgową²⁷ dla każdego beneficjenta, zgodnie z zasadami wynikającymi z ustawy o rachunkowości, w sposób umożliwiający identyfikację poszczególnych operacji księgowych.

(akta kontroli tom 1 str. 200-252, 259-261)

²⁴ Załącznik do Uchwały Zarządu Krajowego Stowarzyszenia.

²⁵ Załącznik nr 1 do Polityki Rachunkowości.

²⁶ Załącznik nr 2 do Polityki Rachunkowości.

²⁷ Za pomocą systemu księgowego Symfonia.

Analiza 69 dowodów księgowych na łączną kwotę 153,1 tys. (tj. 19,2% ogólnej kwoty 796,8 tys. zł wydatkowanej i rozliczonej przez Stowarzyszenie na badane projekty)²⁸, wykazała, że:

- rachunki źródłowe/faktury, przedkładane przez beneficjenta były przetłumaczone na język polski i opisane na formularzu wymaganym przez Stowarzyszenie;
- rachunek zbiorczy wystawiany przez beneficjenta stanowił sumę kwot rachunków źródłowych;
- dowody księgowe zostały opisane zgodnie z art. 21 i 22 uor.
- poniesione wydatki były przewidziane w kosztorysie przedsięwzięcia, stanowiącym załącznik do wniosku o dofinansowanie i zostały poniesione terminowo w związku z jego realizacją.

Wydatki poniesione przez beneficjentów, przed podpisaniem umów pomiędzy Stowarzyszeniem a Instytutem wynosiły 18,6 tys. zł (tj. 12.1% badanych wydatków).

(akta kontroli tom 1 str. 200-251, tom 2 str. 78-88, 171-179, 263-281, 395-417)

Koszty administracyjne pokryte ze środków finansowych przekazanych przez Instytut wyniosły łącznie 79,7 tys. zł i nie przekroczyły limitu określonego w umowach o wsparcie, tj. 10% całkowitego kosztu realizacji przedsięwzięcia. W ramach kosztów administracyjnych, ze środków przekazanych przez Instytut, Stowarzyszenie w części opłaciło koszty związane m.in. z: wynagrodzeniami koordynatorów projektu i członków zespołu projektowego, obsługą księgowo-administracyjną, usługami informatycznymi oraz prawnymi. Ponadto w kosztach administracyjnych ujęto w części takie pozycje jak: zakup komputera i monitora, paliwo do samochodu służbowego, subskrypcja systemu księgowego oraz koszty zużycia energii elektrycznej, ochrona mienia oraz przeglądu instalacji elektrycznej w siedzibie Stowarzyszenia.

(akta kontroli tom 1 str. 253-258, tom 2 str. 418-424)

Wiceprezes Zarządu Stowarzyszenia oświadczyła, że koszty związane m.in. z przeglądem instalacji elektrycznej i zużyciem energii elektrycznej, są kosztami niezbędnymi i bezpośrednio związanymi z realizacją projektu. Budynek jest własnością M.st Warszawy i zgodnie z porozumieniem, zabytkowy budynek został w całości udostępniony Stowarzyszeniu bezpłatnie, pod warunkiem zabezpieczenia obiektu i pokrywania niezbędnych kosztów eksploatacji, w tym zapewnienia odpowiedniego stanu technicznego. Jednym ze zobowiązań umowy na korzystanie z obiektu jest również zapewnienie ochrony profesjonalnej firmy. Podobnie koszty ochrony biura są bezpośrednio związane z realizacją projektu. Paliwo do samochodu służbowego zostało rozliczone z uwagi na wykorzystanie samochodu do celów bezpośrednio związanych z realizacją projektu. Koordynator był zobowiązany do prowadzenia promocji projektu co czynił poprzez udział w spotkaniach z instytucjami współpracującymi z Polonią.

(akta kontroli tom 1 str. 313)

²⁸ 36/NC/2024, 46/K1/2024, 59/K4/2024 oraz 118/2023

Dotacje otrzymane od Instytutu wpływały na dedykowany i wydzielony rachunek bankowy, wskazany w umowie.

(akta kontroli tom 1 str. 21, 171, 297, 264-267, 411)

1.4 W Stowarzyszeniu obowiązywała „Instrukcja monitoringu i kontroli przedsięwzięć finansowanych ze środków publicznych”, które realizowane są przez organizacje polonijne wskazane w ofercie zadania publicznego jako beneficjenci. W ww. dokumencie określono, że do zadań koordynatorów projektu należy m.in. bieżący monitoring prowadzonych przez nich spraw. Formami monitoringu są m.in. rozmowy telefoniczne, spotkania bezpośrednie oraz w formule online z beneficjentami, przedstawicielami konsulatów i ambasad oraz wizyty w miejscu realizacji projektu.

(akta kontroli tom 1 str. 175-189)

Wiceprezes Zarządu Stowarzyszenia oświadczyła, że z uwagi na koszt wizyt w miejscu realizacji projektu, w dotychczasowej praktyce, wystarczającym narzędziem kontroli były stały kontakt z beneficjentami i monitorowanie postępu prac. Monitoring działania realizowany był głównie poprzez rozmowy telefoniczne i dokumentację zdjęciową. W sytuacjach kryzysowych, Stowarzyszenie zwraca się do polskich konsulatów, aby wspierały proces egzekwowania zapisów umowy.

(akta kontroli tom 1 str. 291, 299-300)

Instytut nie przeprowadził kontroli umów, będących przedmiotem szczegółowego badania przez NIK.

(akta kontroli tom 1 str. 258, 262-280)

Stowarzyszenie, w terminie 30 dni od zakończenia realizacji umowy złożyło sprawozdania końcowe w generatorze Witkac²⁹.

(akta kontroli tom 2 str. 76-77, 168-170, 261-262, 391, 393-394)

Ponadto zgodnie z zapisami umów Stowarzyszenie każdorazowo wywiązywało się z obowiązku terminowego przesyłania uzupełnionego sprawozdania, na prośbę Instytutu. Instytut wnosił m.in. o potwierdzenie złożenia sprawozdania przez osobę upoważnioną, przesłanie dokumentów księgowych wraz z opisem i potwierdzeniem dokonania zapłaty.

Na dzień 5 marca 2025 r. Instytut zatwierdził sprawozdania z realizacji trzech umów, natomiast sprawozdanie z wykonania umowy nr 118/2023 jest w trakcie weryfikacji.

W dwóch przypadkach umowy dotacji zostały wykorzystane w całości. W jednym przypadku dotacja została wykorzystana przez 11 (z 12) beneficjentów. Jeden beneficjent zwrócił dotację w związku z rozwiązaniem umowy. W przypadku pozostałej umowy dotacja została wykorzystana przez czterech (z pięciu) beneficjentów. W związku z wykorzystaniem dotacji niezgodnie z umową kwotę 10,6 tys. zł zwrócono do Instytutu.

(akta kontroli tom 2 str. 445)

²⁹ Kolejno dla umów: nr 36/NC/2024 - 15 stycznia 2025 r, nr 46/K1/2024 - 11 marca 2025, nr 59/K4/2024 - 14 stycznia 2025 r. oraz nr 118/2023 -30 stycznia 2025 r.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

1. Rozliczenie jednego z czterech realizowanych zadań o wartości 10,6 tys. zł było niezgodnie z umową 59/K4/2024 oraz wnioskiem stanowiącym załącznik do umowy.

Zgodnie z ofertą działanie „Polish in English-polski po angielsku” miało polegać na przeprowadzeniu 12 warsztatów po 1,5 godz. Grupą docelową miało być 10 dzieci nie mówiących, bądź słabo mówiących w języku polskim.

W sprawozdaniu końcowym Stowarzyszenie rozliczyło projekt „Polish in English-polski po angielsku”, zrealizowany przez beneficjenta w Wielkiej Brytanii w ramach przedsięwzięcia „Wsparcie działań promujących język i kulturę polską na świecie”, pomimo dokonania zmiany grupy docelowej wskazanej w ofercie.

Z przekazanego przez beneficjenta sprawozdania merytorycznego wynikało, że projekt został zrealizowany dla 10 mieszkańców Spalding pochodzenia angielskiego, ukraińskiego i hiszpańskiego. W projekcie uczestniczyli dorośli, młodzież i dzieci.

Stowarzyszenie w sprawozdaniu końcowym złożonym 14 stycznia 2024 r. rozliczyło koszty realizacji ww. działania, uznając je za przeprowadzone zgodnie z umową. W związku z uwagami Instytutu do sprawozdania w dniu 14 marca 2025 r. Stowarzyszenie dokonało zwrotu 10,6 tys. zł wykorzystanej niezgodnie z umową dotacji oraz 1,2 tys. zł kosztów administracyjnych wraz z odsetkami.

(akta kontroli tom 1 str. 314-321, tom 2 str. 222-225, 236-237, 243-245, 252, 262, 264-265)

Jak oświadczyła Wiceprezes Zarządu Stowarzyszenia, umowa z Instytutem została podpisana 18 listopada 2024 r., a z beneficjentem 26 listopada. Po skompletowaniu listy uczestników nie było formalnej możliwości, tj. na 30 dni przed zakończeniem projektu – zgłosić zmian do oferty. Na etapie weryfikacji nie zidentyfikowano rozbieżności w zakresie uczestnictwa pomiędzy ofertą a wykonaniem.

Należy jednak zaznaczyć, że beneficjent prowadził działania promocyjne w sposób, który – jak się okazało – mógł wskazywać na odmienne od pierwotnie deklarowanego podejścia do grupy docelowej. Nie było to jednak jednoznaczne na etapie oceny końcowej i nie wpłynęło istotnie na osiągnięcie celów projektu w jego deklarowanym zakresie.

Polonia mieszkająca na terenie Wielkiej Brytanii jest społecznością silnie zróżnicowaną i często w pełni zasymilowaną, a dane osobowe nie zawsze odzwierciedlają realne pochodzenie kulturowe lub językowe.

(akta kontroli tom 1 str. 312-313)

IV. Uwagi i wnioski

W związku z korektą sprawozdania i zwrotem dotacji wykorzystanej niezgodnie z przeznaczeniem, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag i wniosków w sprawie stwierdzonej nieprawidłowości, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK Warszawie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 23 czerwca 2025 r.

Kontroler

Elżbieta Grzędzińska

Główny specjalista kontroli
państwowej

/-/

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Warszawie

Dyrektor

z up. Wicedyrektor

Wiesława Bronisz

/-/